

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

НАУКОВИЙ ВІСНИК

№ 23 (202)

Одеса — 2013

Матеріали номера друкуються мовою оригіналу

Науковий вісник
Збірник наукових праць

Наукове видання

Видання збірника здійснено за рахунок авторів

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідає автор

Підписано до друку 23.09.13

Формат 60 × 84 1/16

Папір офсетний. Друк офсетний.

Ол. друк. арк. 17.8

Зам. № 1088

Науковий вісник • Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. — Науки: економіка, політологія, історія. — 2013. — № 22 (201). — 179 с. — Мови укр., рос.

Редакційна колегія

Соколов В. М. (головний редактор), д-р істор. наук, проф.; Рябіка І. Л. (зам. головн. ред.), канд. політ. наук; Давиденко О. О. (відпов. секретар).

I. Економічні науки: Зверяков М. І., д-р економ. наук, проф., член-кор. НАН України; Ковальов А. І., д-р економ. наук, проф.; Уперенко М. А., д-р економ. наук, проф.; Балджи М. Д., д-р економ. наук, проф.; Осипов В. І., д-р економ. наук, проф.; Максимова В. Ф., д-р економ. наук, проф.; Харічков С. К., д-р економ. наук, проф.

II. Політичні науки: Василенко С. Д., д-р політ. наук, проф.; Кармазіна М. С., д-р політ. наук, проф.; Коваль І. М., д-р політ. наук, проф.; Мілова М. І., д-р політ. наук; Пахарев А. Д., д-р політ. наук, проф.; Пойченко А. М., д-р політ. наук, проф.

III. Історичні науки: Демін О. Б., д-р істор. наук, проф.; Панчук М. І., д-р істор. наук, проф.; Соколов В. М., д-р істор. наук, проф.; Солдатенко В. Ф., д-р істор. наук, проф., член-кор. НАН України; Стюпін А. О., д-р істор. наук, проф.; Хмарський В. М., д-р істор. наук, проф.

Редакційна колегія затверджена Вченою радою Одеського державного економічного університету 22 квітня 2008 року, прот. № 6.

Редакційна колегія затверджена Експертною Радою (Всеукраїнська асоціація молодих науковців) 4 квітня 2008 р., протокол № 2.

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації — серія ОД, № 881 від 12 вересня 2003 року.

Збірник “Науковий вісник” зареєстрований президією ВАК України від 26 січня 2011 р. № 1-05/1 як наукове видання з економічних наук, від 30 червня 2004 р. № 3-05/7 як наукове видання з історичних наук, від 23 лютого 2011 р. № 1-05/2 як наукове видання з політичних наук.

Затверджено Вченою радою Одеського національного економічного університету 30 серпня 2013 р., прот. № 1.

Адреса редакційної колегії: Україна, 65082, м. Одеса,
вул. Преображенська, 8,
ОНЕУ
тел. в Одесі: (0482) 35-68-92
(0482) 32-77-95

© Одеський національний економічний університет

Автор рассматривает сущность понятия “управление изменениями” в научном дискурсе.

The author examines the nature of the concept of “change management” in the scientific discourse.

Рецензент эконом. наук, профессор М. Д. Балджи

УДК 336.71:330.43

О. Є. Скворчевський, А. Ю. Івченко

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ ПАТ “КРЕДОБАНК”

Ключові слова: комерційний банк, система інформаційної підтримки, управлінське рішення, часові ряди даних, тренд

Більшість з припущень, які використовують керівники, стосуються умов майбутнього, над якими керівники не мають ніякого контролю. Однак ці припущення необхідні для багатьох операцій планування, і чим точніше керівники зможуть передбачити зовнішні та внутрішні умови майбутнього, тим вища ймовірність досягнення запланованих результатів. Дослідження показали, що правильно організоване прогнозування приносить значну користь. Так як будь-яке управлінське рішення за своєю суттю являється прогнозним, то прогнозування є фундаментальною основою підприємницької та менеджерської діяльності в будь-якій галузі при виконанні притаманних їм функцій. Прогнозування в підприємницькій діяльності та менеджменті нерозривно пов'язано з прийняттям рішень, а прийняття управлінських рішень — це головна процедура циклу управління в діяльності підприємців та менеджерів усіх рівнів. Нерозривний зв'язок рішення і прогнозування пояснюється тим, що ще до прийняття рішення необхідно: отримати інформацію, обробити її, провести аналіз інформації, подати інформацію в зручній формі. Якщо є підстави вважати, що діяльність у минулому мала певну тенденцію, яку можна продовжувати в майбутньому, і коли наявної інформації достатньо для виявлення статистики достовірних тенденцій або залежностей доцільно використовувати для прогнозування кількісні методи. До кількісних методів прогнозування відносять аналіз часових рядів.

В основі сучасної вітчизняної методології аналізу діяльності комерційного банку лежать роботи таких вчених як А. М. Герасимовича, С. Ю. Буевича, О. Г. Королева, Л. М. Кіндрацької, В. І. Міщенко, А. М. Мороза, І. М. Парасій-Вергуненко, М. Г. Чумаченко, З.І. Щибиволока та інші, а також зарубіжних економістів: М. Баканова, Л. Батракової, Дж. Маршалла, В. Палій, А. Шеремета, та інші. В методичних рекомендаціях та підручниках [1-6 та ін.] зроблені досить успішні спроби узагальнити науково-практичні досягнення в цій сфері.

Однак в роботах [1-6 та ін.] не приділено достатньої уваги застосування економетричних методів для аналізу основних показників діяльності окремих комерційних банків та банківської сфери вцілому.

В монографії [7] розглядаються основні теоретичні засади фінансової стійкості банків та обґрунтовуються методичні основи механізму управління фінансовою стійкістю як форми її практичного забезпечення в сучасних умовах ринкової трансформації. Аналіз основних показників діяльності банків тут проводиться у ключі їх впливу на фінансову стійкість.

У статті [8] проведено стислий аналіз фінансової нестабільності в Україні, визначено основні причини її виникнення та наслідки. На основі аналізу поточної ситуації у банківській системі та результатів запроваджених заходів з боку регулюючих органів наведено прогноз її подальшого розвитку.

В [9] досліджено необхідність аналізу показників прибутку банку, розглянуто структуру та механізм проведення фінансового аналізу та запропоновано методику розрахунку основного показника оцінки фінансового результату діяльності банку.

В роботі [10] розглянуто основні зарубіжні методики оцінки фінансового стану банків. Проведена порівняльна характеристика різних систем нагляду фінансової стійкості банківських установ у різних країнах світу та визначено можливість застосування їх елементів в Україні.

В результаті проведеного аналізу основних джерел інформації за напрямком досліджень можна зробити висновок, про недостатність використання кількісних економетричних методів для побудов ефективних систем прийняття управлінських рішень в банківській сфері.

Мета дослідження — розробка системи інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень комерційного банку на

прикладі ПАТ «КРЕДОБАНК» із використанням економетричних методів, зокрема методів аналізу часових рядів.

Аналіз часових рядів дає можливість виявлення низки закономірностей і тенденцій, які виявляються в досліджуваному явищі. Зокрема, за допомогою часових рядів можна одержати такі дані;

- інтенсивність зміни досліджуваних показників (зростання, зменшення, стабільність);
- середній рівень показника і середню інтенсивність змін;
- тенденції щодо зміни показників.

Використовувати часові ряди основних показників ПАТ «КРЕДОБАНК» у якості системи інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень пропонується згідно із алгоритмом представленим на рис. 1.

Рис. 1. Алгоритм роботи системи інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень комерційного банку на прикладі ПАТ «КРЕДОБАНК»

Перша складова системи інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень, що включає в себе такі елементи як порівняльний аналіз часових рядів показників діяльності комерційного банку та банківської системи в цілому і виявлення слаб-

ких місць банку у порівнянні із банківською системою, розглянута в роботі [13]. В рамках даної роботи розглянемо прогнозування динаміки основних показників ПАТ “Кредобанк” шляхом побудови та екстраполяції їх ліній тренду, що необхідно для виявлення показників діяльності банку із негативними тенденціями розвитку. Використовувати тренди часових рядів основних показників діяльності ПАТ “КРЕДОБАНК” пропонується за наступним алгоритмом (рис. 2).

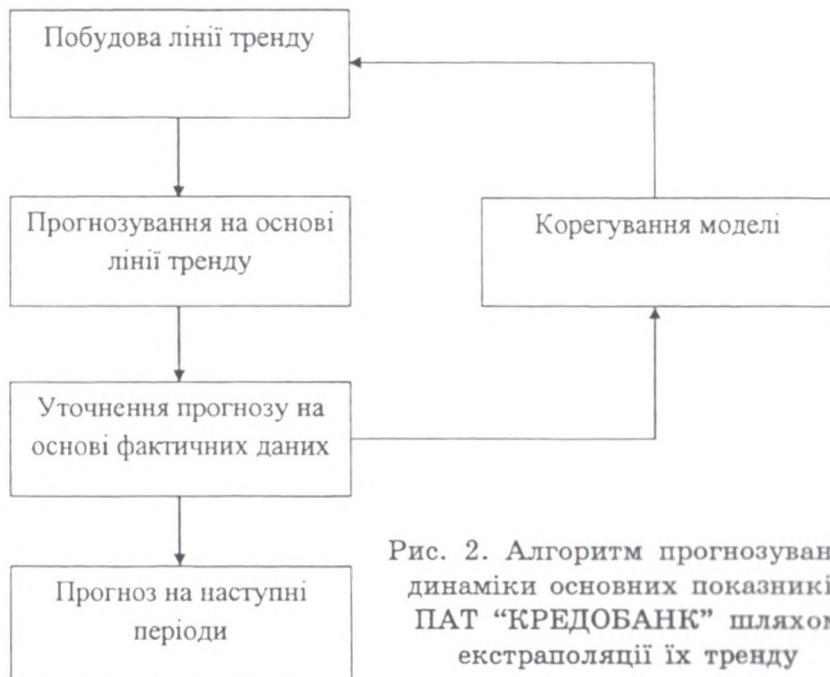

Рис. 2. Алгоритм прогнозування динаміки основних показників ПАТ “КРЕДОБАНК” шляхом екстраполяції їх тренду

Послідовно розглянемо основні показники діяльності ПАТ “КРЕДОБАНК” в аспекті побудови лінії тренду їх часових рядів. На рис. 3-10 побудовані лінії тренду для кожного показника діяльності ПАТ “КРЕДОБАНК”.

На рис. 3 показаний часовий ряд активів банку. Часовий ряд найкращим чином аналітично апроксимується поліноміальним трендом третього ступеня (1).

$$y = 5431,4 \cdot x - 1358,7 \cdot x^2 + 99,177 \cdot x^3 - 1083,7 \quad (1)$$

Поліноміальний тренд третього ступеня (1) свідчить про те, що показники активів банку за період мають два екстремуми.

у, тис. грн.

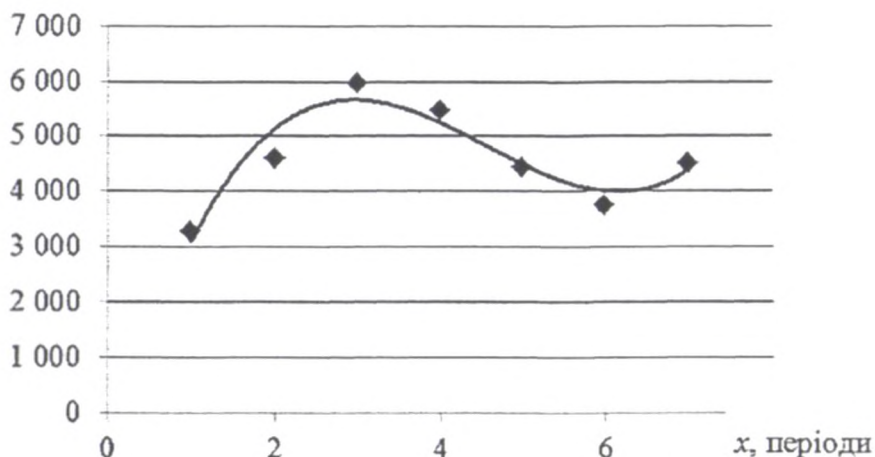

Рис. 3. Часовий ряд показників активів банку і їх лінія тренду

Максимум кривої спостерігається в третьому періоді, тобто в 2009 році, коли кількість активів досягла найбільшого рівня. Мінімум припадає на 6 період (2012 р.) Отримана лінія тренду свідчить про збільшення розміру активів в наступні періоди.

Часовий ряд наданих кредитів (рис. 4) апроксимується залежністю (2).

$$y = 4414,6 - 5377,8 \cdot x + 4757,9 \cdot x^2 - 1473,7 \cdot x^3 + 185,4 \cdot x^4 - 8,17 \cdot x^5 \quad (2)$$

Поліноміальний тренд п'ятого ступеню має три екстремуми, максимум в 2009 р. і мінімум в 2007 р. і 2012 р. але отримана лінія тренду також свідчить про збільшення розміру кредитів в 2013 р. і наступному періоді.

Часовий ряд показників простроченої заборгованості за кредитами (рис. 5) описується степеневою залежністю (3).

$$y = 251,86 \cdot x^{-2,612} \quad (3)$$

Отримана лінія тренду характеризує рівномірний спад розміру простроченої заборгованості. Крім показника в третьому періоді, який значно відхиляється від загальної тенденції, на таку ситуацію посприяла економічна криза того часу. Але в останні періоди прострочена заборгованість банку дорівнює нулю, це пов'язано з тим, що ПАТ "КРЕДОБАНК" після 2009 року змінив

y , тис. грн.

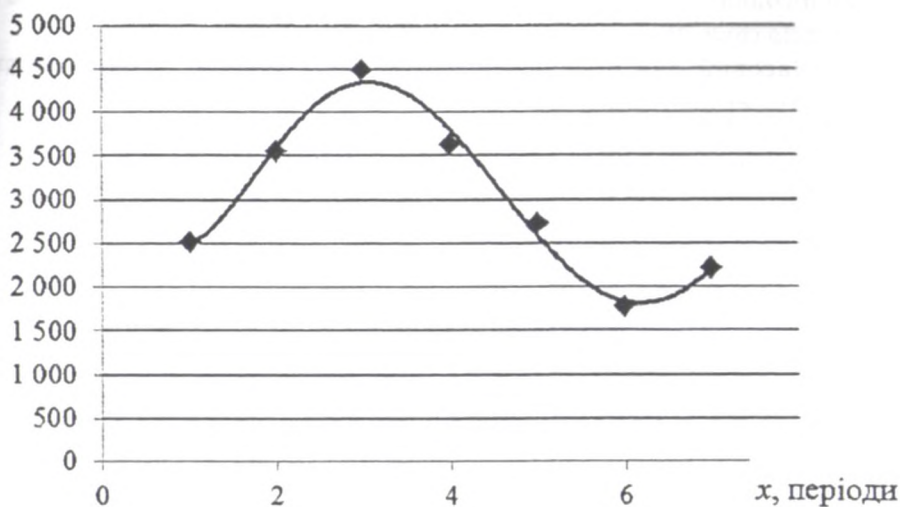

Рис. 4. Часовий ряд показників наданих кредитів і їх лінія тренду

y , тис. грн.

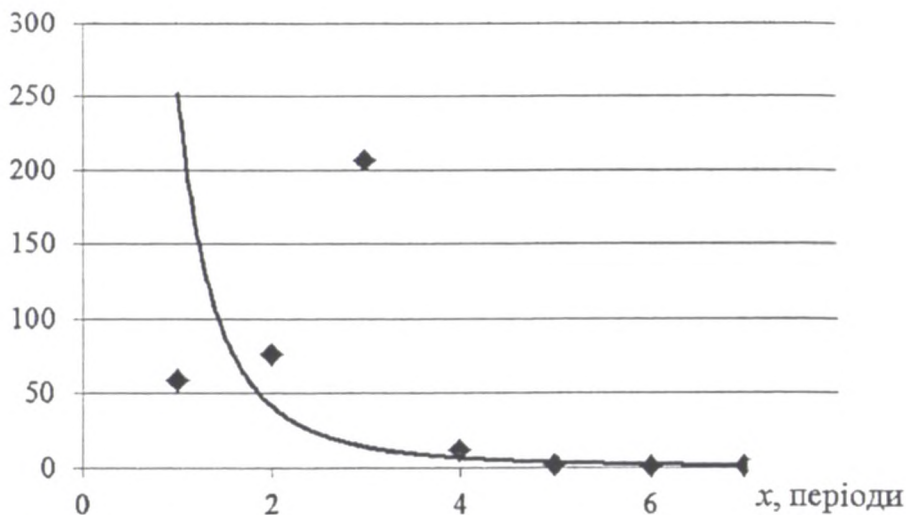

Рис. 5. Часовий ряд показників простроченої заборгованості за кредитами і їх лінія тренду

свою політику. З того часу банк почав передавати прострочену заборгованість клієнтів колекторським фірмам, що допомагає звільнятися від проблемних активів.

Часовий ряд показників готівкових коштів та банківських металів апроксимується залежністю (4) (рис. 6).

y , тис. грн.

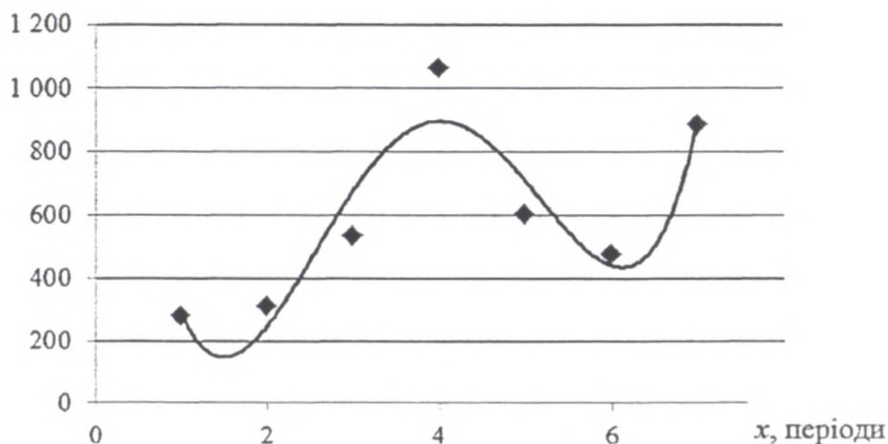

Рис. 6. Часовий ряд показників готівкових коштів та банківських металів і їх лінія тренду

$$y = 1994,3 - 3054,9 \cdot x + 1652,4 \cdot x^2 - 322,54 \cdot x^3 + 20,8 \cdot x^4 \quad (4)$$

Дана лінія тренду (4) передбачає стрімкий зріст розміру готівкових коштів в наступний період. Така тенденція свідчить про збільшення ліквідних активів, що позитивно впливає на діяльність банку.

На рис. 7 зображений часовий ряд показників коштів в інших банках, який описується поліноміальним трендом п'ятого ступеня (5). Отримана лінія тренду свідчить про стрімкий спад розміру коштів в інших банках за останні роки.

$$y = 508 - 432,2 \cdot x + 102,5 \cdot x^2 + 37,5 \cdot x^3 - 12,9 \cdot x^4 + 0,93 \cdot x^5 \quad (5)$$

Часовий ряд показників власного капіталу банку (рис. 8) найкращим чином апроксимується за допомогою лінійної функції (6).

у, тис. грн.

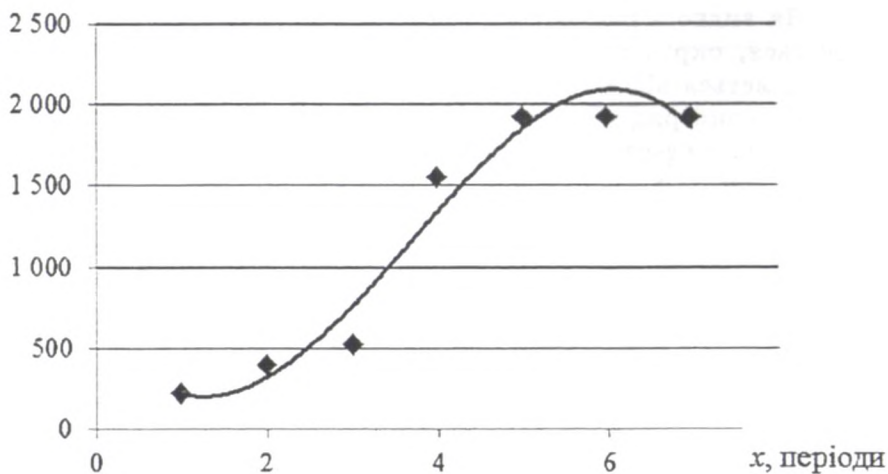

Рис. 7. Часовий ряд показників коштів в інших банках і їх лінія тренду

у, тис. грн.

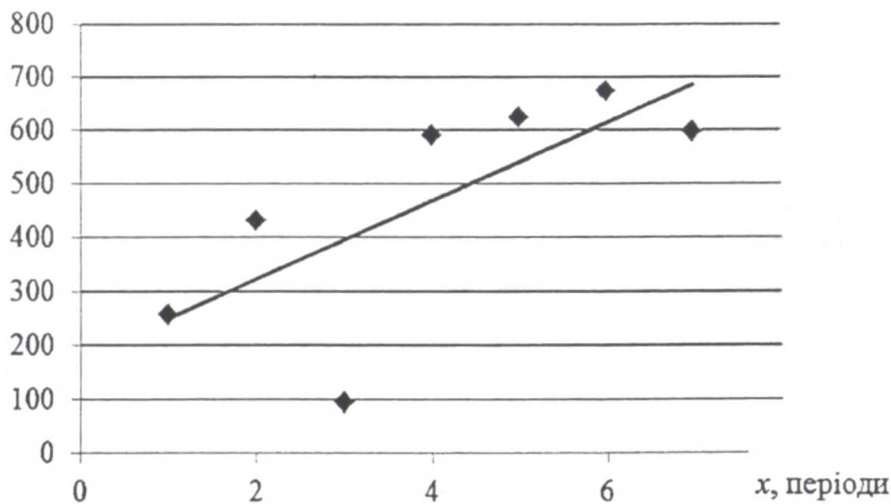

Рис. 8. Часовий ряд показників власного капіталу банку і їх лінія тренду

$$y = 177,01 + 72,54 \cdot x \quad (6)$$

Як видно з рис. 8 розмір власного капіталу постійно збільшується, окрім показника діяльності в 2009 р., який значно відхиляється від загальної тенденції.

Часовий ряд показників статутного капіталу банку (рис. 9) характеризується поліноміальним трендом третього ступеню (7).
у, тис. грн.

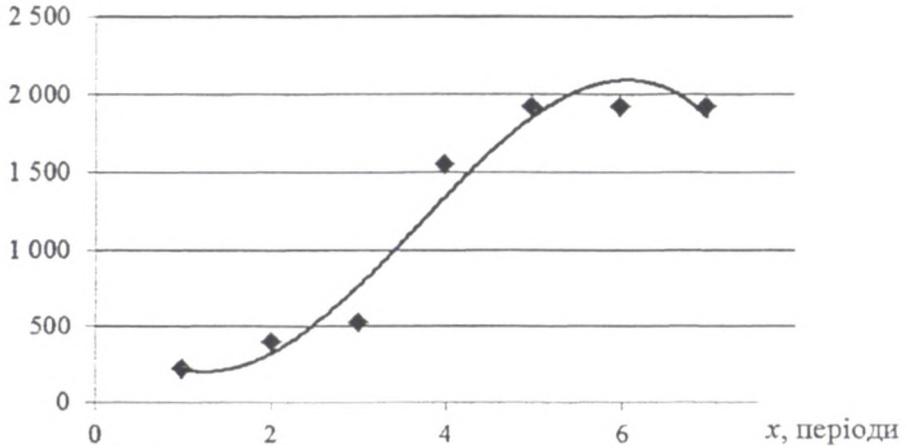

Рис. 9. Часовий ряд показників статутного капіталу банку і їх лінія тренду

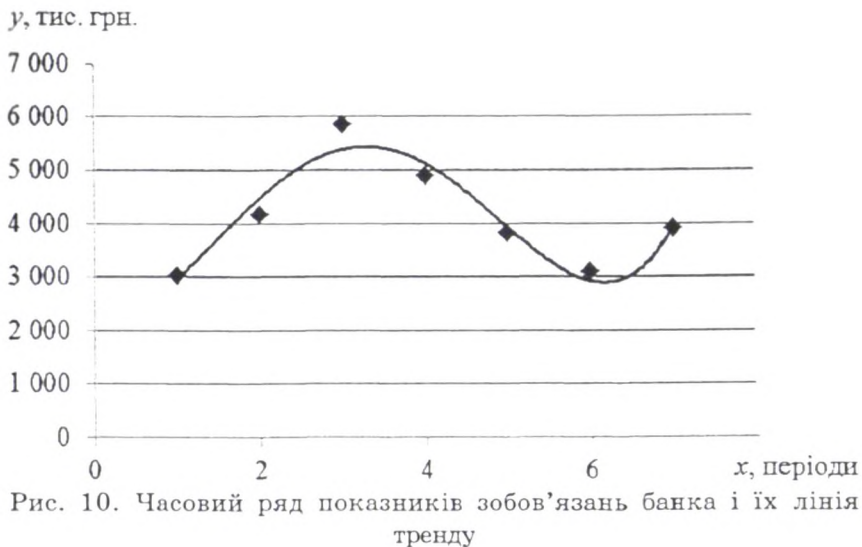
$$y = 652,93 - 772,11 \cdot x + 371,2 \cdot x^2 + 33,76 \cdot x^3 \quad (7)$$

Лінія тренду свідчить про зменшення розміру статутного капіталу в наступному періоді, але він залишається незмінним вже протягом 3-х років, тому швидше за все в наступному році розмір статутного капіталу не зменшиться.

На рис. 10 показаний часовий ряд показників зобов'язань банку. Даний часовий ряд найкращим чином аналітично описується залежністю (8). Отримана лінія тренду свідчить про збільшення розміру зобов'язань в наступному періоді, що збільшить ліквідність банку.

$$y = 2225,1 - 329,58 \cdot x + 1465,9 \cdot x^2 - 437,82 \cdot x^3 + 34,3 \cdot x^4 \quad (8)$$

Для проведення прогнозування показників діяльності ПАТ "КРЕДОБАНК" необхідно підставити наступне спостереження в рівняння лінії тренду.

Протягом аналізу з того періоду фінансовий стан ПАТ “КРЕДОБАНК” зазнав як часи підйому так і падіння. З 2006 р. по 2008 р. банк значно покращив показники своєї діяльності, але фінансова криза того періоду вагомо вплинула на подальшу діяльність банку. З того часу основні показники діяльності почали погіршуватися, зменшились розміри активів і пасивів, погіршився стан кредитного портфелю, хоча капітал банку продовжував зростати. Але завдяки підтримці польського акціонера банк зміг витримати важкі часи і не залишити ринок, на відміну від інших банків, які зазнали банкрутства. Завдяки значному вкладу керівників банку в розвиток банківської установи ПАТ “КРЕДОБАНК” в 2012 р. вперше після кризи покращив свої показники діяльності. За допомогою прогнозування основних показників діяльності ПАТ “КРЕДОБАНК” було виявлено, що в наступному періоді очікується покращення показників діяльності, а саме збільшення розміру активів і пасивів банку, за рахунок збільшення розміру наданих кредитів, готівкових коштів, зменшення простроченої заборгованості.

Запропонована в даній роботі, а також в роботі [13] система інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень ПАТ “КРЕДОБАНК” може бути застосована і для інших комерційних банків України.

Література

1. Раєвський К., Раєвська Т. Методичні рекомендації щодо економічного аналізу діяльності комерційного банку // Вісник Національного банку України. — 1999. — Вип. 3. — С. 4-12.
2. Шеремет А. Д., Щербакова Г. Н. Финансовый анализ в коммерческом банке. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 256 с.
3. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: Навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 347 с.
4. Герасимович А. М., М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. Аналіз банківської діяльності: Підр. / За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
5. Бувєвич С. Ю., Королєв О. Г. Анализ финансовых результатов банковской деятельности: Учебн. пособ. — М.: КНОРУС, 2005. — 160 с.
6. Пілецька С. Т., Сапліна О. А. Аналіз банківської діяльності: курс лекцій. — К.: 2009. — 204 с.
7. Дзюблук О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: Моногр. — 2009. — 316 с.
8. Сенищ І. П. Вплив фінансової кризи на перспективи розвитку української банківської системи // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. — Суми, 2009. — Вип. 27. — С. 228-234.
9. Сало І. В., Лисянська О. О. Необхідність аналізу показників прибутку банку // Збірник наукових праць. — 2011. — Вип. 32. — С. 6-13.
10. Онищенко В. О., Довгаль Ю. С., Гребінь О. М. Досвід зарубіжних країн щодо оцінки фінансового стану банків // Збірник наукових праць. — 2012. — Вип. 35. — С. 10-18.
11. Офіційний сайт Національного банку України // <http://www.bank.gov.ua>.
12. Офіційний сайт ПАТ “КРЕДОБАНК” // <http://www.kredobank.com.ua>.
13. Скворчевський О. Є., Івченко А. Ю. Порівняльний аналіз часових рядів показників діяльності комерційного банку та

банківської системи вцілому // Вісник НТУ “ХПІ”: Технічний прогрес та ефективність виробництва. — Харків: НТУ “ХПІ” — 2013. — № 22 (995). — С. 48-56

Резюме

Метою роботи була розробка системи інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень комерційного банку. Поставлена мета реалізована шляхом побудови трендів часових рядів основних показників діяльності ПАТ “Кредобанк”. В результаті досліджень отримана можливість прогнозування змін основних показників діяльності комерційного банку.

Целью работы была разработка системы информационной поддержки принятия управленческих решений коммерческого банка. Поставленная цель достигнута путем построения трендов временных рядов основных показателей деятельности ПАО “Кредобанк”. В результате исследований получена возможность прогнозирования изменений основных показателей деятельности коммерческого банка.

The aim of the work was to develop a system of information management decision support commercial bank. This goal is achieved by constructing a time-series trends of key performance indicators of PJSC “Kredobank”. As a result of investigations the ability to predict changes in key indicators of the commercial bank.

Рецензент канд. економ. наук, доцент А. И. Симонов

УДК 657.432

П. Г. Перерва, В. Л. Товажнянский, Н. П. Ткачева

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ САНАЦИИ И РЕСТРУКТУРИЗАЦИИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В современной экономике значительно возросла важность экономической устойчивости субъектов хозяйствования, их конкурентоспособность. Повысились требования и к эффективности контроля за результатами хозяйственной деятельностью. Отсутствие эффективной системы контроля как в общегосударственном масштабе, так и на уровне предприятия стало существенной проблемой. Укрепление рыночных отношений, с одной стороны, способствует повышению эффективности производства, а с другой —

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

А. А. Фіалковська

Антикризове управління підприємствами виноробної
промисловості (на прикладі Одеської області) 4

А. В. Жарова, М. П. Чайковская

Методологические проблемы управления ИТ-проектом
в агентно-динамическом моделировании 12

О. Ю. Гусева

Методологічний апекс визначення базової стратегії змін
на підприємстві 20

О. П. Косенко

Економічна сутність трансферу інтелектуальних технологій ... 31

О. І. Савченко, Р. О. Нестеренко

Основні підходи до оцінки рівня компетентнісної складової
інженерно-технічних працівників інноваційних
підприємств 40

Т. Б. Хлевицька

Сутнісна характеристика поняття економічної безпеки:
компаративно-лінгвістичний підхід 50

N.A. Yasinskaya

Corporate social responsibility in governance 60

І. Ю. Романець

Проблеми класифікації витрат 69

Г. Є. Бабенко

Сутність поняття “управління змінами” в науковому
дискурсі 77

О. Є. Скворчевський, А. Ю. Івченко

Система інформаційної підтримки прийняття управлінських
рішень комерційного банку на прикладі
ПАТ “КРЕДОБАНК” 88

П. Г. Перерва, В. Л. Товажнянский, Н. П. Ткачева Экономические детерминанты санации и реструктуризации промышленного предприятия	99
Р. О. Побережний Деякі аспекти розробки складової збалансованої системи показників — “навчання та розвиток персоналу”	108
С. Б. Колодинський Кластери як основа формування регіональної інноваційної структури	116
О. В. Короленко Аналіз структури капіталу в системі управління вартістю компанії	126
Р. И. Грищук Эффективность хозяйственной деятельности как предмет внутреннего экономического контроля	140
І. С. Луценко Діагностика мита: фіскальний аспект	147
І. А. Допіра Особливості дослідження кон'юнктури ринку санаторно- курортних послуг	155
В. О. Улибіна Організаційно-правові аспекти реформування житлового господарства	165
НАШІ АВТОРИ	176